

HØRINGSNOTAT: FREMTIDENS OPPVEKSTSTRUKTUR RANA KOMMUNE

Til Rana kommune
Fra FAU ved Lyngheim Skole
Dato 16. mai 2025

1. INNLEDENDE MERKNADER

Lyngheim FAU, på linje med de øvrige FAU i kommunen, er av den prinsipale oppfatning at dagens skolestruktur bør videreføres. Vi kan i den forbindelse rent generelt tilslutte oss uttalelsen fra det felles FAU.¹

Vi er videre av den oppfatning at det ikke vil være riktig av oss å mene noe om hvilke(t) alternativ som skal legges til grunn dersom man forlater dagens struktur.

Lyngheim skole er imidlertid berørt i alternativ 7 i høringsnotatet (tidligere alternativ 28 og 36), og vi finner det derfor riktig å kommentere konsekvensene av dette alternativet.

Essensen i alternativ 7 er at Lyngheim legges ned, og elevene her flyttes til dagens Rana Ungdomsskole.² Som vi vil komme tilbake til, er det uklart om man i høringen legger opp til 1- eller 2-parallell. Om en 2-parallell på forsvarlig vis kan etableres på Rana Ungdomsskole, vil vi ikke være negative til dette, jf. pkt. 3 nedenfor. Å gå videre med en sentrumsnær 1-parallell vil imidlertid føre til så store økonomiske og sosiale konsekvenser at det ikke bør gjennomføres, jf. pkt. 4 nedenfor.

2. OPPSUMMERING

Vår høringsuttalelse kan kort oppsummeres slik:

- Dersom en sentrumsnær 2-parallell 1-7 skole kan videreføres på dagens Rana Ungdomsskole, så kan det være en hensiktsmessig løsning.
- En 1-parallell sentrumsnær barneskole er ikke forsvarlig:
 - a. Sentrumssonen har de største levekårsutfordringene i kommunen. Disse vil forsterkes ved reduksjon til 1-parallell, og de langsiktige konsekvensene av dette er ikke utredet.
 - b. Kuttet i ikke-lovpålagte tiltak vil også dette forsterke levekårsutfordringene i sentrumssonen. Heller ikke de langsiktige konsekvensene av dette er utredet.

¹ <https://www.rana.kommune.no/f/p2/ib4742eef-f577-4056-b599-e4b3e8e0be20/felles-fau-i-rana.pdf>

² For god ordens skyld vil vi gjøre oppmerksom på at det som har blitt alternativ 7 i høringsnotatet, etter det vi har fått opplyst, skal være spilt inn gjennom det såkalte "felles FAU". FAU ved Lyngheim har imidlertid ikke vært involvert i dette forslaget. Se eks. [Lokal politikk, Rana | Hører på innspill fra felles FAU og ungdomsrådet - her er alternativene til ny struktur flertallet vil sende ut på høring](#)

- c. Dersom Mo i Rana skal fortsette å utvikles som by og distriktssenter kan ikke sentrumsskolen halveres.
- Alternativ 7 medfører også at de faktiske kostnadene som brukes til skole økes. Besparelsen knytter seg til en reduksjon av kulturskole, fritidstjeneste og tilsvarende.
 - Kostnadsinndekningen vil føre til en reduksjon i ikke-lovpålagte tiltak hvor konsekvensene for kommunen som helhet ikke er utredet.

3. KORT OM 2-PARALLELL PÅ RANA UNGDOMSSKOLE

Det som i høringsrunden er blitt alternativ 7, bygger på de tidligere alternativene 28 og 36. Høringsnotatet er imidlertid ikke tydelig på hvordan alternativ 7 skal forstås med tanke på elevtall og klassestørrelse. I alternativ 28 heter det at

"Lyngheim barneskole vil bli en 1-parallell skole med 7 klasser"

I alternativ 36, som altså er alternativ 7 i høringen, heter det at

"Lyngheim barneskole legges ut for salg og elever flyttes til Rana ungdomsskole"

I alternativet som er sendt ut på høring fremstår det ikke som klart om Lyngheim i dette tilfellet er forutsatt å være 1-parallell som omtalt i alternativ 28 eller om man ser for seg at Lyngheim videreføres som en 2-parallell på dagens Rana ungdomsskole. Dette utgjør er en forholdsvis betydelig forskjell. I dag er Lyngheim for alle praktiske formål en 2-parallell skole.³ I og med at framskrivningen av elevtallet viser at dette opprettholdes på mer eller mindre samme nivå fremover, så vil behovet for 2-parallell også være det påregnelige i overskuelig fremtid.⁴

For oss er det sentrale at det er en barneskole i sentrum. Denne må være tilpasset 2-parallell og være av forsvarlig standard. Dersom skolen ikke opprettholdes på Lyngheim, vil en 2-parallell i dagens Rana ungdomsskole etter vårt syn være den eneste realistiske plasseringen dersom man ikke ser på nybygg.

Basert på beskrivelsen av bygningsmassen, bør det kunne være tilstrekkelige lokaler til 14 klasserom, spesialrom og SFO på Rana ungdomsskole. I tillegg antar vi at det vil kunne være plass til Kulturskolen også her, hvis det vurderes som gunstig. Så vidt vi forstår, så vil dette forutsette at det etableres et ungdomsskoletilbud for elever som sokner til Båsmoen og Ytteren. Om dette er hensiktsmessig eller praktisk ønsker ikke vi å ha noen formening om, men vi har registrert at dette er flagget som en mulighet i disse bydelene.

4. 1-PARALLELL I SENTRUM ER IKKE TILRÅDELIG

4.1 Kort om sentrumssonen

Rana kommune har i sin rapport "Levekår i Rana kommune" fra 2021 (**Rapporten**) fremskaffet et betydelig underlag knyttet til demografien i kommunen. Rapporten er etter vårt skjønn et viktig verktøy for å forstå kommunens utfordringer og faktiske forskjeller på bydelsnivå. I den forbindelse vil vi understreke at Rapporten peker på at det er levekårsutfordringer særlig knyttet til sentrumsområdene. Rapporten konkluderer slik:

³ Skoleåret 24/25 er det 2-parallell på alle trinn med unntak av 4. trinn, hvor det er 3-parallell

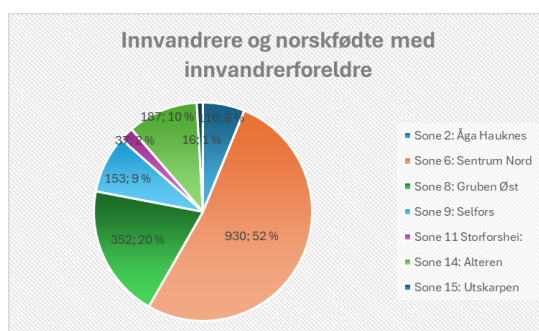
⁴ Høringsnotatet tabell 5, s. 7

"Flest levekårsutfordringer har sentrumssonene og Gruben sentrum, der vi blant annet ser at andelen aleneboende og barn med enslige foreldre, andel med lav utdanning, andel personer i lavinntektsfamilier, og andel uføre og sosialhjelpsmottakere er høyere enn gjennomsnittet i kommunen. Vi ser at det enkelte levekårssoner som Skonseng, Alteren og Stenenes, Båsmoen, Ytteren og Agå/Hauknes viser svært få tegn til levekårsutfordringer ut fra levekårsindikatorene."

Betydningen av disse levekårsutfordringene har – dessverre – så vidt vi kan se, ikke hatt en klar og tydelig stemme i debatten så langt, men det er viktig at også disse momentene blir hørt og vektlagt.

Fra Rapporten vil vi fremheve følgende faktiske forhold, hvor sentrumssonen er særlig overrepresentert:

- Dagens Lyngheim skole har et nedslagsfelt som i levekårsundersøkelsen er omtalt som sone 3-6, og her var det på tidspunktet for undersøkelsen bosatt 7 129 mennesker (tilsvarende 27 % av kommunens befolkning). Dette gjør dagens Lyngheim skole til den største skolekretsen rent befolkningsmessig i kommunen i dag.⁵ Sammenlikner man dette tallet med framskrivningene i elevtall, så er det slik at sentrumssonen hva gjelder barn og unge har en stabil demografisk sammensetning. Lyngheim vil (forutsatt ingen endringer i skolestrukturen) fortsatt være en av de største skolene i Rana i årene fremover.
- Av de fem sonene med høyest andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, var fire i sentrum: Mo sentrum, Sentrum nord, Sentrum vest og Sentrum sør. Den femte sonen var Gruben sentrum.
 - o Ved inngangen av 2019 var innvandrerbefolkningens andel av den totale befolkningen i Rana kommune 6,8 prosent. For de fire sentrumssonene er snittet mellom 10,2 og 15,3 %, altså en dobling prosentmessig i forhold til gjennomsnittet i kommunen. Gitt antallet beboere i sentrumssonene, så sogner en betydelig del av kommunens innvandrerbefolkning til Lyngheim.
 - o Av 1 786 mennesker med innvandrerbakgrunn i Rana kommune, var 930 personer (altså 52 % av totalen) bosatt i sentrumssonen. Til sammenlikning var det på strekningen Alteren – Selfors bosatt 340 personer (tilsvarende 19 % av totalen) personer med innvandrerbakgrunn, jf. figur 2, selv om befolkningsgrunnlaget er forholdsvis likt, jf. fotnote 5 ovenfor.

- o Høsten 2024 hadde Lyngheim skole 46 elever med behov for ekstra styrking i norsk og 2 ansatte lærere for å ivareta dette gjennom skoleuken. I tillegg hadde skolen 7 flerspråklige ansatte i ulike stillingsprosent som støtter elever med samme språk i opplæringen.

⁵ Til sammenlikning sogner 5 213 mennesker til Gruben, og 5 714 mennesker til Ytteren, Båsmoen og Alteren. Medregnet Selfors, så er det 7 964 mennesker på strekningen Alteren – Selfors.

- 43 % av kommunens lavinntektshusholdninger og sosialhjelpsmottakere er bosatt i sentrumssonene.
- 40 % av befolkningen som bor i leide boliger er bosatt i sentrumssonene.
- Samlet er sentrumssonen - sammen med deler av Gruben - overrepresentert hva gjelder levekårsutfordringer, også på andre områder enn de som vi fremhever i dette høringsnotatet. Her er det *"høyere andel aleneboende, lavere utdanningsnivå, høyere andel personer i lavinntektsfamilier, og høyere andel uføre og sosialhjelpsmottakere. Skonseng, Alteren og Steneset, Båsmoen, Ytteren og Åga/Hauknes viser få tegn til levekårsutfordringer"*⁶

Figur 2: Levekårsutfordringer

		Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre			Personer i lavinntektshusholdninger			Sosialhjelpsmottakere			Leieboliger		
		%	Antall	Antall i skole	%	Antall		%	Antall		%	Antall	
Sone 1: Dalsgrenda	1137	5,1 %	58		6,0 %	68		1,5 %	17		13,7 %	156	
Sone 2: Åga Hauknes	1744	3,0 %	52	110	4,7 %	82	150	2,3 %	40	57	10,4 %	181	337
Sone 3: Sentrum sør:	1624	10,2 %	166		9,4 %	153		3,0 %	49		22,4 %	364	
Sone 4: Mo Sentrum	2068	15,3 %	316		15,8 %	327		5,0 %	103		28,4 %	587	
Sone 5: Sentrum Vest	1995	12,7 %	253		11,0 %	219		4,3 %	86		28,1 %	561	
Sone 6: Sentrum Nord	1442	13,5 %	195	930	13,3 %	192	891	4,8 %	69	307	12,9 %	186	1698
Sone 7: Gruben Sentrum	2148	9,7 %	208		10,4 %	223		3,5 %	75		19,5 %	419	
Sone 8: Gruben Øst	3065	4,7 %	144	352	5,2 %	159	383	2,1 %	64	140	9,5 %	291	710
Sone 9: Selfors	2250	6,8 %	153	153	8,9 %	200	200	2,0 %	45	45	15,2 %	342	342
Sone 10: Skonseng	1100	0,3 %	3		5,3 %	58		1,9 %	21		12,2 %	134	
Sone 11: Storforshei:	1115	3,0 %	33	37	8,1 %	90	149	2,7 %	30	51	7,3 %	81	216
Sone 12: Ytteren	2407	4,2 %	101		4,6 %	111		1,6 %	39		12,3 %	296	
Sone 13: Båsmoen	2260	2,3 %	52		4,2 %	95		2,3 %	52		14,1 %	319	
Sone 14: Alteren	1047	3,2 %	34	187	3,7 %	39	244	1,2 %	13	103	14,4 %	151	765
Sone 15: Utskarpen	782	2,1 %	16	16	7,4 %	58	58	1,7 %	13	13	16,1 %	126	126
Totalt	26184		1786			2075			716			4194	
Sone 3-6 sentrum personer	7129		930			891			307			1698	
Sone 3-6 sentrum prosent.	27 %		52 %			43 %			43 %			40 %	

4.2 Elevtallsutvikling og lærernorm

Høringsnotatets tabell 5 viser at Lyngheim har den *laveste* estimerte nedgangen i elevtall av samtlige skoler i kommunen fremover. En av årsakene til dette er den sosiale sammensetningen og demografien i kommunen og sentrumssonene.

Sentrumssonene vil også for fremtiden være det området mange uten tilknytning til kommunen søker til. Det er her det er leieboliger å få tak i. Det betyr at også for fremtiden må det påregnes at fremmedspråklige i stor grad vil søgne til sentrumssonene. Lyngheim skole har over år bygd opp et kompetansemiljø og etablert en stor utstrekning av samarbeid med andre instanser for å ivareta oppfølging av elevene – eks. barnevern, familietjenesten, PPT og BUP. Skolen har opparbeidet kompetanse om kultur og integrering over år. En reduksjon til 1-parallell vil fortsatt kreve et kompetent apparat på Lyngheim, men det vil også føre til et behov for å bygge opp tilsvarende kompetansemiljøer på andre skoler, men da i et mindre omfang. Det vil føre til et fragmentert miljø, og lite effektiv ressursutnyttelse. Vi er usikre på om dette er tilstrekkelig vurdert i lønnskostnadene for dette alternativet.

Vi vil også tillegge noe om lærernormen. Av høringsnotatet fremgår det at kommunen bryter denne normen. Ved å splitte opp fagmiljøer vil vi anta at det er utfordrende å bedre denne situasjonen, og kostnadene vil øke. Igjen vil utnyttelsen av ressursene bli vanskeliggjort.

⁶ Oversikt levekår, boligbehov og folkehelse 2024-2027

4.3 Økonomi

Vi konstaterer at det har vært en debatt om innholdet og realiteten i kostnadsberegningen i kommunens høringsnotat. Vi har ikke forutsetninger for å gjøre egne vurderinger, og baserer derfor utelukkende vår fremstilling på kommunens tall. Disse må forutsettes å være forholdsvis presise, jf. forvaltningsloven § 17. For det tilfelle at tallene ikke er korrekte, vil dette selvsagt være alvorlig, og endre forutsetningene for en saklig og opplyst debatt.

Alternativ 7 gir sammenliknet med de øvrige alternativer liten økonomisk effekt, og er rangert som nr. 5 av de 8 tiltakene som er presentert.⁷ Dette tilsier i utgangspunktet at dette alternativet bør legges bort bare av denne grunnen.

Dersom man går nærmere inn på tallene, så er det imidlertid slik det for alternativ 7 (og for så vidt også alternativ 5) er foreslått et nedtrekk i ikke-lovpålagte tjenester. Dette gjør at tallene for de ulike alternativene ikke er direkte sammenliknbare – alternativ 1-4 og 6 inkluderer ikke slike nedtrekk. Dersom man kun sammenlikner de rene skolemessige kostnadene slik disse er fremlagt fra administrasjonen, blir tabellen slik:

Figur 1: Korrigerte kostnader uten nedtrekk i ikke-lovpålagte tjenester

	0-alternativet	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3	Alternativ 4	Alternativ 5	Alternativ 6	Alternativ 7
Endring kapitalkostnader	23 677	9 079	7 564	11 459	13 223	798	14 656	19 087
Reduserte lønnskostnader	-1 200	-15 670	-18 370	-13 600	-13 400	-2 700	-9 900	-3 900
Reduserte FDV-kostnader	-2 223	-5 615	-5 951	-4 301	-1 591	-1 603	-3 070	-3 566
Skoleskyss	0	395	1 549	395	395		395	
Redusert overføring fra staten		500	500	1 000	1 000			
Reduserte leiekostnader		-3 300	-3 300	-3 300	-3 300	-3 300	-650	-2 650
Redusert drift fritidstjenesten								
Legge ned fritidstjenesten								0
Redusert drift kulturskolen						0		0
Redusert drift bibliotek						0		0
Redusert drift familietjenesten						0		0
Legge ned familietjenesten						0		0
Redusert tilskudd 40,2 %						0		0
Redusert tilskudd 50 %								0
Endring driftskostnader	-3 423	-23 690	-25 572	-19 806	-16 896	-7 603	-13 225	-10 116
Sum endring og drift	20 254	-14 611	-18 008	-8 347	-3 673	-6 805	1 431	8 971

Figur 1 viser at man reelt sett øker kostnadene til det som rent faktisk utgjør skoledriften i alternativ 7 med nesten MNOK 9 per år. Vi er for så vidt usikre på om dette forslaget hensyntar kostnader for å tilpasse dagens Rana ungdomsskole til barneskole.

At man i høringsnotatet klarer å komme frem til en besparelse på MNOK 16,725/år skyldes altså kun at man kutter fritidstjenesten, kulturskolen, bibliotek, familietjenesten og reduksjon av partneravtaler m.v. med MNOK 25,7. Rent skolemessig blir altså alternativ 7 det dyreste alternativet (med unntak av 0-alternativet), og besparelsene hentes på reduksjon i tiltak som rammer svake grupper og bidrar til at livskvaliteten i kommunen reduseres.

Vi er av den oppfatning at det vil være noe spesielt dersom skolestrukturprosessen ender med økte kostnader. Da bør man heller jobbe for 0-alternativet.

⁷ Høringsnotatet s. 23

4.4 Ikke-lovpålagte tjenester

Som det vil fremgå av pkt. 4.3, foreslås innsparingen i alternativ 7 gjort gjennom betydelige kutt i ikke-lovpålagte tjenester.

Vi er av den oppfatning at en reduksjon av ikke-lovpålagte tjenester i utgangspunktet er en svært dårlig ide av rent samfunnsmessige grunner. Når det gjelder konsekvensene av nedtrekk i ikke-lovpålagte tjenester, så er det også vår oppfatning at dette (i) ikke er tilstrekkelig utredet, og (ii) at en slik sak – etter en nærmere utredning - bør fremmes til politisk behandling uavhengig av skolestruktursaken.

Mange av de ikke-lovpålagte tiltak som foreslås avvirket eller redusert er lavterskeltilbud til den gruppen som allerede har levekårsutfordringer, eller ingen andre tilbud. Dette gjelder særlig barne- og familietjenesten. Fra kommunens nettsider hitsettes følgende:

"Familietjenesten er kommunens ressurscenter når det gjelder barn- og familiearbeid og foreldreveiledning. Vi er opptatt av hvordan vansker kan håndteres og hjelper til så livet i familien kan bli bedre."

Vi antar at behovet for familietjenesten speiler de sosioøkonomiske utfordringene. Det betyr at sentrumssonen rammes hardere enn andre bydeler.

Hva gjelder fritidstjenesten, så skal den *"sikre åpne og inkluderende møteplasser som bidrar til at barn, unge og mennesker med en funksjonsnedsettelse får tilgang til kulturliv og en meningsfull fritid."* Å redusere dette tilbudet til en gruppe som trenger særlig tilrettelegging mener vi bør unngås.

Også biblioteket og kulturskolen er lavterskel-tilbud, som bidrar til møteplasser og aktiviteter for barn og unge. En betydelig reduksjon av disse tiltakene vil føre til lavere bokvalitet og en mindre levende by.

Etter det vi har forstått er også partnerskapsavtalene sentrale for at mange lag og foreninger – som i hovedsak er basert på dugnad – kan legge til rette for en meningsfull fritid for befolkningen i alle bydeler.

4.5 Sosioøkonomiske konsekvenser i sentrumssonen

Vi kan ikke se at de sosioøkonomiske konsekvensene som fremkommer i Rapporten er hensyntatt i noe særlig grad i høringsnotatet. Delvis kan det hevdes at noe av dette går inn under kriteriet lokalmiljø og flerbruk, men her er kun *"Skolens/barnehagens tilknytning til lokalmiljøet"* og om *"alternativet gir nye tilbud til lokalmiljøet og mulighet for flerbruk av bygg er vurdert"*. Konsekvensene av endringene for den gruppen av Ranas befolkning som i utgangspunktet har de største levekårsutfordringene, må også utredes. Dette er ikke gjort så langt i prosessen.

Vi er bekymret for at forskjellene vil øke. I dag er Lyngheim skole en velfungerende skole, der de mest ressurssterke samarbeider med de minst ressurssterke. Ved overgang til 1-parallell på Lyngheim, vil – slik vi leser tallene i Rapporten – de som allerede har de største levekårsutfordringene fortsatt måtte gå på Lyngheim, nettopp fordi det er her det er mulig å leie bolig, det er her man kan klare seg uten bil, osv. Denne gruppen har ingen reelle valgmuligheter. Når man samtidig må anta at det kompetansemiljøet som er bygget opp vil måtte fordeles på øvrige skoler, så er vi bekymret for at man ikke hensyntar utfordringer og kostnader som naturlig følger med på en god nok måte.

Vi er også bekymret for at det betydelige arbeidet for integrering som legges ned av Rana FK vil svekkes. I høringsnotatet på s. 10 heter det at

"[b]arn i skolealder uttrykker i tillegg bekymringer for fritidsaktiviteter, herunder hva som skjer med deres fotballag hvis strukturer endres."

Dette er en reell bekymring, som også henger sammen med det meste andre. Barn må forutsettes å ønske å spille på samme lag som klassekameratene sine. Bor man i sentrumssonen, men går på Hauknes skole, vil vi anta at mange vil prioritere Åga IL. Forutsatt en 1-parallell på Lyngheim, vil rekrutteringsgrunnlaget for Rana FK for alle praktiske formål bli halvert. Det betyr igjen at det lavterskeltilbudet som Rana FK tilbyr for sentrumssonen vil kunne svekkes. I dag vil barn i sentrumssonen stort sett kunne gå til trening, men dersom man må ut i bydelene, frykter vi at frafallet blir stort, og at idrett ikke vil være et godt alternativ for svært mange barn og unge som allerede har levekårsutfordringer. Vi er kjent med at Rana FK i sitt høringsinnspill flagger betydelig bekymring for dette, og vår oppfatning er at det bør tas på alvor.⁸

4.6 Sentrum som dynamo i en fornuftig byutvikling

I rapporten Vitalisering av sentrum⁹ pekes det på betydningen av et variert næringsliv, kulturliv og demografisk sammensetning for å skape sterke bysentra:

"Det er flere utfordringer knyttet til: hvem man bygger for, hvilke typer boliger, boligpriser, kvalitet i det som bygges (eller mangel på) og annet som i stor grad er avhengig av utbyggerne. Men poenget er at bor folk i ulike alder og livsfaser i sentrum, bidrar det til levende sentrum"

En halvering av barn og unge som sokner til en sentrumsnær skole vil få følger for utviklingen av sentrum, som også vil ha konsekvenser for hele kommunen. Vi er av den oppfatning at kommunen for å kunne nå de ambisiøse mål som er satt i andre planverk, er avhengig av et sterkt og velfungerende sentrum.

4.7 Nærmere om nye skolegrenser

Forslaget inneholder ingen beskrivelse av skolegrensene. Vi er bekymret for at dette vil føre til at skolegrensene i sentrumssonen vil måtte trekkes løpende avhengig av antallet elever Lyngheim kan ta i mot, og slik sett ikke gi forutberegnelighet.

4.8 Skolebygg

Det er i liten utstrekning beskrevet hvordan skolebyggene skal håndteres og tilpasses, og det er utfordrende å forstå hvordan dette skal håndteres i praksis.

* * *

⁸ https://www.rana.kommune.no/_f/p2/ie3cc36ea-6914-45d0-8d83-3c2d0672ea88/rana-fotballklubb-horingssvar.pdf

⁹ <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5670/2018-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.